

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2015

736/2015

Laki

esitutkintalain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2015

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 15 §:n 3 momentti, 7 luvun 7 ja 8 §, 9 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti sekä 9 luvun 4 §, sellaisena kuin niistä on 4 luvun 15 §:n 3 momentti laissa 818/2014, seuraavasti:

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

15 §

Asianosaisjulkisuus esitutkinnassa

Asianosaisella ei ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta, jos tiedon antamatta jättäminen on välttämätöntä erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi. Asianosaisella ei ole oikeutta saada tietoa viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n 2 momentin 6 a tai 7 kohdassa tarkoitetuista tiedoista.

7 luku

Kuulustelut

7 §

Todistajana kuulemisen esteet

Todistajana esitutkinnassa ei saa kuulus-

tella sitä, joka ei saisi todistaa tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 27 tai 30 §:ssä tarkoitetun henkilön kuulustelemisesta todistelutarkoituksessa tai todistajana esitutkinnassa päättää tutkinnanjohtaja.

8 §

Todistajan ilmaisuvollisuus ja kieltäytyminen todistamasta

Todistajan on totuudenmukaisesti ja mitään salaamatta ilmaistava, mitä hän tietää tutkittavasta asiasta. Jos hän kuitenkin olisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10—14 §:n, 16—21 §:n taikka 22 §:n 1 ja 2 momentin nojalla oikeutettu tai velvollinen kieltäytymään todistamasta, hän on vastaavasti oikeutettu tai velvollinen siihen myös esitutkinnassa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään todistajan oikeudesta tai velvollisuudesta kieltäytyä todistamasta, todistaja on kuitenkin velvollinen todistamaan, jos:

1) oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 12 §:n 1 tai 2 momentissa, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 mo-

mentissa taikka 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostuu todistamiseen;

2) tutkittavana on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, taikka tällaisen rikoksen yritys tai osallisuus siihen, ja tuomioistuimien voisi tutkittavaa rikosta koskevassa oikeudenkäynnissä velvoittaa todistamaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 12 §:n 3 momentin, 13 §:n 2 tai 3 momentin, 14 §:n 2 momentin taikka 20 §:n 2 momentin nojalla;

3) tutkittavana on rikos, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 9 §:n 3 momentin nojalla tuomioistuimissa ei olisi oikeutta tai velvollisuutta kieltäytyä todistamasta, eikä todistaja ole mainitun luvun 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö.

Todistaja on velvollinen myös esittämään hallussaan olevan, esitutinnan kannalta merkityksellisen asiakirjan tai muun todistusaineiston, jos se voitaisiin pakkokeinoin lain 7 luvun 1 §:n mukaan takavarikoida eikä takavarikoimiselle ole mainitun luvun 3 §:ssä säädettyä estettä.

Todistajaan, joka on epäiltyyn oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa, ei sovelleta, mitä tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään.

9 §

Todistajankuulustelu tuomioistuimissa

Jos todistajalla ilmeisesti on tiedossaan seikka, joka on tärkeä syyllisyyden selvittämiseksi tai rikoksella saadun hyödyn jäljittämiseksi ja pois ottamiseksi, ja hän kieltäytyy sitä ilmaisemasta, vaikka hän saattaa olla ilmaisemiseen velvollinen, kysymys kieltäytymisen perusteesta tutkitaan tutkinnanjohtajan pyynnöstä tuomioistuimissa. Todistajankuulustelu toimitetaan tuomioistuimissa, jos kieltäytymiselle ei ole laillista perustetta.

11 §

Kuulustelutodistaja

Kuulusteltavan pyynnöstä on kuulustelussa oltava läsnä luotettava sekä oikeustoimen ja

toimituksen todistajan esteellisyydestä annetun lain (734/2015) 1 §:n mukaan esteetön todistaja. Tutkija voi myös omasta aloitteestaan kutsua todistajan paikalle. Jollei kuulustelua voida tutkintaa vaarantamatta viivyttää, se saadaan kuulusteltavan pyynnöstä huolimatta suorittaa ilman todistajaa. Rikoksesta epäiltyä alle 18-vuotiasta ei kuitenkaan saa kuulustella ilman todistajaa, paitsi jos kuulustelussa on läsnä hänen avustajansa tai laillinen edustajansa taikka sosiaaliviranomaisen edustaja.

9 luku

Esitutkinta-aineisto

4 §*

Kuulustelutilaisuuden tallentaminen todisteena käyttämistä varten

Asianomistajan ja todistajan kuulustelu on tallennettava ääni- ja kuvataallenteeseen, jos kuulustelukertomusta on tarkoitus käyttää todisteena oikeudenkäynnissä eikä kuulusteltavaa tämän nuoren iän tai henkisen toiminnan häiriintyneisyyden vuoksi todennäköisesti voida kuulla henkilökohtaisesti aiheuttamatta haittaa kuulusteltavalle. Kuulustelussa on otettava huomioon kuulusteltavan kehitystason asettamat erityisvaatimukset kuulustelumenetelmille, kuulusteluun osallistuvien henkilöiden määrälle ja muille kuulusteluolosuhteille. Tallentamisesta on ennen sen aloittamista ilmoitettava kuulusteltavalle.

Tutkinnanjohtaja voi päättää, että muikin kuin esitutkintaviranomainen voi kuulustelijan valvonnassa esittää kysymyksiä kuulusteltavalle. Rikoksesta epäillylle on varattava mahdollisuus esittää kysymyksiä kuulusteltavalle kaikista asian selvittämisen kannalta merkityksellisistä seikoista. Jos rikoksesta epäilty niin pyytää, hänen kysymyksensä saa esittää myös asiamies tai avustaja. Kuulustelija voi kuitenkin määrätä, että kysymykset on esitettävä kuulustelijan välityksellä kuulusteltavalle.

* Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) N:o 29/2012 (32012L0029); EUVL L 315, 14.11.2012 s. 57

Syyttäjälle on varattava tilaisuus olla läsnä kuulustelutilaisuudessa. Hänellä on oikeus esittää kysymyksiä kuulusteltavalle itse tai kuulustelijan välityksellä.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään kuulustelusta ja sen tallentamisesta, sovelletaan myös:

1) 15—17-vuotiaaseen asianomistajaan, joka on erityisen suojelun tarpeessa ottaen huomioon etenkin hänen henkilökohtaiset olosuhteensa ja rikoksen laatu;

2) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai

7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 15—17-vuotiaaseen asianomistajaan, joka ei halua tulla oikeudenkäyntiin kuultavaksi;

3) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 18 vuotta täyttäneeseen asianomistajaan, jos kuuleminen oikeudenkäynnissä vaarantaisi hänen terveytensä tai aiheuttaisi muuta vastaavaa merkittävää haittaa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2016.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2015

Tasavallan Presidentti
SAULI NIINISTÖ

Oikeus- ja työministeri *Jari Lindström*